

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра англійської мови

Дипломна робота
магістра

з теми: Навчання англійської мови онлайн у закладах загальної середньої освіти
III ступеня (в умовах епідеміологічних ситуацій)

Виконав: студент 2 курсу,
групи Ang1-M20
спеціальності 014 Середня освіта
(Мова і література (англійська)
Плахотний Віталій Олегович
Керівник: кандидат педагогічних
наук, доцент Сторчова Тетяна
Володимирівна

Кам'янець-Подільський
2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. МОДЕЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У СВІТОВІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ.....	5
1.1. Виникнення та перше застосування дистанційного навчання.....	5
1.2. Сучасні методи онлайн-навчання, впроваджені у світовій спільнот.....	7
1.3. Адаптація міжнародного досвіду викладання англійської в закладах загальної середньої освіти III ступеня.....	12
РОЗДІЛ II. ПРАКТИКА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОНЛАЙН У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ III СТУПЕНЯ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ УМОВ.....	18
2.1. Аналіз чинних основних теоретичних засад питань підготовки вчителів з іноземної мови під час дистанційного навчання.....	18
2.2. Роль дистанційного навчання старших класів в умовах епідеміологічних ситуацій.....	25
2.3. Сприймання учнями дистанційного навчання під час навчання онлайн.....	40
РОЗДІЛ III. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ОНЛАЙН У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ III СТУПЕНЯ.....	45
3.1. Виявлення проблем підготовки вчителів англійської мови під час розробки онлайн-уроків.....	45
3.2. Організація підготовки вчителів іноземної мови під час навчання онлайн.....	48
3.3. Навчання лексиці та граматиці на онлайн-уроці англійської мови у загальноосвітньому закладі середньої освіти III ступеня.....	56
3.4. Пропозиції щодо вдосконалення навчання-онлайн англійської мови ...	71
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

У 2020-2021 рр. дистанційна освіта, яка відносно нещодавно була всього лише поодиноким явищем, далекою перспективою, стала реальністю. У зв'язку з епідеміологічною ситуацією, яка склалась із COVID-19, усі навчальні заклади були вимушені впровадити такий тип навчання, як «он-лайн».

Звісно, комп'ютеризація була й до цього. Багато хто ще 10-15 років тому використовував на своїх уроках різноманітні інформаційно-комунікаційні технології. Проте, пандемія внесла свої корективи й продемонструвала, що тих технічних засобів, що застосовувалися на уроках англійської мови раніше, не достатньо для якісного он-лайн-навчання.

Тим не менш, ці технології дали хороший старт для розвитку усіх можливих способів, які сучасний вчитель може впроваджувати на он-лайн-уроці англійської мови.

Актуальність цієї роботи зумовлюється необхідністю розкриття низки питань, які стосуються практичного дослідження та спостереження взаємодії вчителя англійської мови та учнів старших класів під час дистанційного навчання. Також, не менш важливим є детальний аналіз методів та прийомів, які застосовуються на он-лайн-уроці з метою актуалізації й активізації лексичного запасу, граматичних знань, навичок говоріння та аудіювання.

Для даного дослідження було використано наступні **матеріали**: статті вітчизняних та зарубіжних педагогів, які вивчали питання дистанційної освіти не тільки у 2020-2021 рр., але й раніше; методичні рекомендації для вчителів іноземних мов, що пропонуються у школі; зарубіжні статті-опитувальники щодо ефективності організації дистанційної освіти у провідних країнах світу.

Новизна дослідження полягає у актуальності теми он-лайн-навчання в умовах епідеміологічних ситуацій, оскільки раніше проблеми подібного масштабу існували більш локально та не цікавили аж настільки світову педагогічну спільноту.

Метою роботи є ґрунтовне дослідження проблем дистанційного навчання англійської мови у закладах середньої освіти III ступеня та шляхів їх вирішення.

Зазначена **мета** обумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- розкрити етимологію поняття «дистанційне навчання»;
- схарактеризувати класифікації дистанційного навчання;
- виявити функції дистанційного навчання;
- схарактеризувати особливості функціонування учнів та вчителів під час навчання у період карантину;
- виділити основні проблеми ДН та шляхи їх подолання;

Об'єкт дослідження – дистанційне навчання та його ефективність під час пандемії.

Предметом дослідження є функції дистанційного навчання з іноземної мови з впровадженням карантинних обмежень.

Досягнення поставленої мети й розв'язання конкретних завдань здійснено на базі комплексного підходу, в основі якого – описовий, структурний і зіставний **методи дослідження**. Підґрунтям для застосування названих дослідницьких методів слугували спостереження, систематизація й узагальнення матеріалів.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані при підготовці до лекційних, практичних та семінарських занять із предмету методики навчання іноземних мов, а також при написанні наукових робіт, розробці он-лайн-уроків, тощо.

Апробація результатів дослідження відбулась 05-06.10.2021р. на конференції студентів та магістрантів за підсумками НДР 2020-2021 н.р.

Публікації: подано до друку у «Збірнику наукових праць студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» статтю на тему «Дистанційне навчання: історія становлення і розвитку»

Робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел.
Загальний обсяг: 88 сторінок

ВИСНОВКИ

Сучасні проблеми потребують сучасних рішень. Саме тому, з початком пандемії, освітня сфера перейшла у дистанційний режим роботи. Тим не менш, ідея дистанційної освіти не є новою.

У ході написання роботи, було визначено, що перші спроби датуються ще 15 століттям. Крім того, дослідники розділяють ДН на 3 етапи, які вирізняються технічними особливостями. До прикладу, перший етап – кореспондентське навчання, другий – кейс-навчання, третій – трансляційне навчання. Доцільно стверджувати, що сьогодні ми можемо спостерігати четвертий етап – онлайн навчання.

Також було розглянуто позитивні сторони дистанційного навчання, серед яких: швидкість, зручність, якість. Крім них, було звернуто увагу на негативні нюанси, основними з яких є: відсутність живої комунікації, проблеми з технічним оснащенням, тощо.

Було проаналізовано адаптацію міжнародного досвіду онлайн-освіти в Україні. Світова спільнота почала дещо швидше й краще налагоджувати систему ДО, проте вітчизняні педагоги також доволі успішно увійшли в процес й завдяки підвищенню кваліфікації на різноманітних вебінарах від закордонних колег, зуміли активно перейняти їх досвід та якісно впровадити його у наших реаліях.

Варто наголосити, що було виділено найбільш перспективні ресурси для побудови ефективних методів дистанційного навчання іноземними мовами, зокрема Moodle, Google Classroom, Sakai та онлайн-платформи дистанційного навчання, серед яких: Busuu, LinguaLeo, Lang8, а також онлайн-підручники та електронні словники.

Детальний аналіз трьох спеціалізованих платформ дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Sakai) показав, що кожна з них підходить для розвитку методів навчання англійської мови, оскільки має всі функції, необхідні для ефективного розвитку читання, говоріння, аудіювання, письма. У зв'язку з цим, вибір одного з них повністю залежить від особистих уподобань кожного вчителя.

Онлайн-сервіси Busuu, LinguaLeo, Lang-8 є корисними ресурсами для організації самостійної роботи учнів, але жоден з них не є ідеальним, оскільки не забезпечує належного розвитку всіх необхідних умінь і навичок. Аналіз показав, що Busuu більше орієнтований на розвиток мовлення, LinguaLeo підходить для розвитку навичок письма, аудіювання та читання, Lang-8 для вивчення письма англійською мовою.

Ключовою фігурою в процесі дистанційного навчання іноземної мови є вчитель, рішення якого залежить від вибору конкретної платформи дистанційного навчання та рекомендацій тих чи інших онлайн-сервісів.

Отримані дані свідчать про необхідність подальших досліджень щодо визначення шляхів організації дистанційного навчання англійської мови, матеріалів, які можуть бути використані в цьому процесі, та способів їх складання.

У зв'язку з цим важливим завданням стає формування нового типу педагогічного мислення не лише учнів, а й вчителів, активізація освітнього процесу завдяки використанню новітніх методик навчання, що зі свого боку надасть можливість отримати необхідний обсяг знань, умінь та навичок у сфері морально-культурних норм, інноваційної та підприємницької діяльності, перекладацьких послуг.

Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців філологічної галузі під час навчання у карантинному режимі повинні бути наступними:

1. Організація навчального процесу
2. Формування якісної бази навчального матеріалу з гуманітарних дисциплін та міжгалузевих предметів.
3. Забезпечення учнів базами практики для закріплення та вдосконалення знань, умінь навичок набутих під час навчального процесу.
4. Створення інформаційного простору для дистанційного навчання учнів.

5. Формування у студентів постійної мотивації до навчальної діяльності.
6. Застосування різних методів та форм подання навчального матеріалу.
7. Забезпечення якісного моніторингу навчальної діяльності.

Хотілося би наголосити, що й досить вагомими умовами якісного навчання та мотивації учнів є не тільки те як організований навчальний процес, а й фактори без яких неможливо здійснювати навчальну діяльність:

- відносини між вчителем та учнем;
- емоційний та психологічний стан в класі;
- об'єктивна оцінка навчальної діяльності;
- умови для навчального процесу;
- індивідуальні особливості учня (стан здоров'я, навички, уміння, швидкість опрацювання інформації, мотивація)

Дистанційне навчання – це набір технологій, які забезпечують студентам більшу частину навчальних матеріалів, інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання, дають студентам можливість самостійно працювати з навчальними матеріалами.

Варто наголосити, що використання онлайн формату навчання з іноземної мови дозволяє сформувати такі навички та вміння працювати з інформацією:

- знаходити, сприймати та використовувати необхідну інформацію;
- аналізувати, впорядковувати, подавати інформацію у вигляді есе, доповідей та презентацій;
- порівнювати явища та об'єкти під час визначення характеристик або порівняння;
- визначити проблеми в тексті, знайти можливі шляхи їх вирішення, шукати необхідні докази, використовуючи різні джерела інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранский К.Ж. Оптимизация процесса обучения. Ростов-на-Дону, — 1972. — 347 с
2. Басараба Н. Платформа дистанційного навчання Moodle та її використання в організації навчального процесу / Н. Басараба // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 2. – С. 63– 66.
3. Бережна М. В. Тринадцять етапів перекладу власних імен та назв / М. В. Бережна // Вісн. Сумського держ. ун-ту. Серія Філологія. – 2007. – №1. Т. 2. – С. 62–67.
4. Бершадский А.М., Краевский И.Г. Дистанционное образование на базе новых информационных технологий. Пензенский региональный центр ДО. 1997.
5. Витлин. Ж.Л. Современные проблемы обучения грамматике иностранных языков. // ИЯШ, 2000, №5 - С. 22-26.
6. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 343 с.
7. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ / Проблеми підготовки сучасного вчителя. - 2013. - № 7. - С. 319-325. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2013_7_50
8. Гахович С. В. Теоретичні та практичні аспекти використання системи дистанційного навчання. Зб. наук. праць Військового ін-ту Київського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. 2017. Випуск 56. С. 210–116.
9. Гевко І. Роль інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній концепції дистанційного навчання. Молодь і ринок. 2019. № 2. С. 41–45.
10. Готовність вчителя до інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://sichneva2016.jimdofree.com/>
11. Гладир А.І. Системи дистанційного навчання – огляд програмних платформ [Електронний ресурс]/ А.І. Гладир, Н.В. Зачепа, О.О. Мотруніч. – Режим доступу: http://www.kdu.edu.ua/statti/Tezi/Tezi_2012/43.pdf.

12. Гудманян А. Г. Чужомовна пропріальна лексика у фонографічній системі української мови. – Кн. 1: Теоретичні аспекти / А. Г. Гудманян. – Ужгород : Ліра, 1999. – 486 с.
13. Демида Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір / Б. Демида, С. Сагайдак, І. Копил // Комп'ютерні науки та інформаційні технології. – 2011. – № 694. – С. 98–107.
14. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
15. Дистанционные образовательные технологии: проектирование и реализация учебных курсов / [М.Б. Лебедева, С.В. Агапонов, М.А. Горюнова и др.]. – СПб.: БХВПетербург, 2010. – 336 с.
16. Досвід дистанційного навчання американських вчителів. Опитування <https://osvitoria.media/experience/rozcharuvannya-tak-opysuyut-dosvid-dystantsijnogo-vykladannya-amerykanski-vchyteli//>
17. Думанський Н. О. Класи сучасних технологій дистанційної освіти / Н. О. Думанський // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2008. – № 610 : Інформаційні системи та мережі. – С. 119-125.
18. Дуніна І.М. Платформи дистанційного навчання в університетах Франції [Електронний ресурс] / І.М. Дуніна // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2011_4_7.
19. Жуковський В. Особливості сучасного дистанційного навчання: потенціал та нові можливості використання. Людинознавчі студії. Педагогіка. 2018. Випуск 6. С. 154–165.
20. Журавська Н. С. Дистанційне навчання в країнах Європейського Союзу та Україні : реалії та перспективи. Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. 2016. Випуск 233. С. 101–106.
21. Заболоцький А. Ю. Проблема якості дистанційного навчання. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2016. № 1. С. 221–224.

- 22.Іванова С. В. Розвиток професійної компетентності вчителів біології у закладах післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / С. В. Іванова. – Умань, 2012. – 20 с
- 23.Іваненко Л. О. Роль викладача в дистанційному навчанні. Наукові записки кафедри педагогіки. 2016. Випуск 39. С. 87–92.
- 24.Іванюк І. В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14343034.pdf>
- 25.Історія дистанційного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kerivnyk.info/istoriya-dystantsijnoho-navchannya>.
- 26.Катасонова Ю. Історико-теоретичні аспекти розвитку дистанційного навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmdup_2016_1_33.pdf
- 27.Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н. Клокар // Шлях освіти. – 2014. – №4 (46). – С. 38–41.
- 28.Книш І. Нова освітня парадигма в контексті сучасних технологій. Вища школа. 2017. № 9. С. 100–114. 17. Коношевич Т. Дистанційне навчання : від теорії до практики. Професійно-технічна освіта. 2018. № 2. С. 25–30.
- 29.Концепція впровадження медіаосвіти в Україні : https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya
- 30.Корбут О. Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. URL: http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/korbut_o._g._tezi.pdf
31. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 448 с.

- 32.Кравцова Л. В. Аналіз ефективності системи дистанційного навчання в процесі перевірки компетенцій. Інформаційні технології в освіті. 2017. № 3. С. 74–85.
- 33.Кремінський Б. Г. Дистанційне навчання як педагогічна технологія : переваги та недоліки. Вісник Чернігівського нац. пед. ун-у. 2017. Випуск 146. С. 148–151.
- 34.Куклев В. А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 – 27 общая педагогика, история педагогики и образования / Куклев Валерий Александрович; Ульяновский государственный технический университет. – Ульяновск, 2010. – 46 с. 89.
- 35.Купновицька І. Г. Дистанційна форма навчання, як один із методів підвищення мотивації навчання студентами заочної форми підготовки. Прикарпатський вісник НТШ. Пульс. 2019. № 6. С. 73–79.
- 36.Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання : посібник. К. : Міленіум, 2019. 307 с.
- 37.Кухаренко В. М., Рибалко О. В., Сиротенко Н. Г. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. пос. / В.М.Кухаренко, О.В. Рибалко, Н.Г.Сиротенко. – Х: НТУ «ХП», «Торсінг», 2002. – 320 с.
- 38.Марігодов В.К. Освітня система як технологічний комплекс // В.К. Марігодов, А.А. Слободянюк, Г.О. Козлакова. Проблеми освіти. – 2000. – Вип. 22. – С. 51-56.
- 39.Маркелов Є. В. Про систему освіти обдарованих дітей у країнах Південно-Східної Азії [Електронний ресурс] / Маркелов Є. В. – Режим доступу: <http://e-markelov.livejournal.com/330.html>.
- 40.Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр Вільної Преси, 2014. — 431 с.

41. Морозов В. В. Модель інформаційної взаємодії в проектах створення дистанційного навчання на основі віртуальної реальності. Управління розвитком складних систем. 2019. Випуск 37. С. 144–152.
42. Методичне об'єднання вчителів дистанційного навчання [Електронний ресурс] // Дистанційне навчання у вінницькому районі. – Режим доступу: http://vin-distanziyne.at.ua/index/virtualne_mo/0-14
43. Мурадова Н.С. Коммуникативносвязующая роль культуры общения студентов технических заведений в интерактивном обучении [Электронный ресурс] / Мурадова Н. С. – Режим доступа: <http://www.ostu.ru/conf/ruslang2004/trend2/muradova.htm>
44. Мясковська М. О. Світові тенденції розвитку дистанційної освіти та перспективи для України. Збірник наукових праць Кам'янець–Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. 2015. Випуск 21. С. 256–258.
45. Носкова М. В. Аналіз нормативно-правової бази забезпечення існування дистанційної форми навчання в Україні. Молодий вчений. 2019. № 6. С. 346–351.
46. Обзор LinguaLeo – он-лайн сервиса для изучения английского языка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://langformula.ru/lingualeo>.
47. Околепов О.П. Процесс обучения в системе дистанционного образования // Эл. журнал "Дистанционное образование". — 2000. — №3. — С. 41.
48. Опанасюк Ю. Дистанційне навчання як наслідок еволюції традиційної системи освіти. Вища освіта України. 2016. № 1. С. 49–53.
49. Організація дистанційного навчання у школі. Методичні рекомендації. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recommendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
50. Осадчий В.В. Система дистанційного навчання університету / В.В. Осадчий // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. – 2010. – № 5. – С. 214–225.
51. Основи медіаграмотності: Навчально-методичний посібник для вчителя 8 (9) клас. Плани-конспекти уроків / За ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волощенко,

- О. П. Мокрогуза. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 190 с.
52. Павленко О. М., Шаров С. В. Реалізація дистанційної форми навчання засобами платформи Moodle у процесі підготовки майбутніх філологів. Інженерні та освітні технології. 2019. Випуск 7 (3). С. 106–121.
53. Пилаєва Т. Історія розвитку дистанційної освіти в світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/12631/1/ІСТОРИЯ%20РОЗВИТКУ%20ДИСТАНЦІЙНОЇ%20ОСВІТИ%20В%20СВІТІ.pdf>
54. Плющ В., Равлів Ю. Становлення дистанційного навчання в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vgnpu_2018_2\(2\)_5.pdf](http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vgnpu_2018_2(2)_5.pdf).
55. Прибилова, В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України.
56. Романовський О. Г. Фактори розвитку та напрями вдосконалення дистанційної форми навчання в системі вищої освіти України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. № 6. С. 20–42. 30
57. Сисоєва С.О. Системи дистанційного навчання: порівняльний аналіз навчальних можливостей [Електронний ресурс] / С.О. Сисоєва, К. П. Осадча. – Режим доступу: <http://www.universum.kiev.ua/attachments/article/234/url.pdf>.
58. Сисоєва С. О. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. № 2. С. 271–284.
59. Современные платформы для дистанционного обучения: широкий выбор, безграничные возможности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://hrdocs.ru/poleznaya-informacziya/sovremennyye-platformyi-dlya-distanczionnogo-obucheniya-shirokijvyibor,-bezgranichnyie-vozmozhnosti>.

60. Стасюк Б. В. Неповноеквівалентність власних назв (на матеріалі українського перекладу казкової повісті Дж. Р. Р. Толкіна «Farmer Giles of Ham») / Б. В. Стасюк // Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту. Серія Лінгвістика. – Випуск X. – Херсон : Видавн. ХДУ, 2009. – С. 209–214.
61. Томаз І. А. Самостійна робота – запорука ефективності дистанційного навчання. Наукові записки кафедри педагогіки. 2019. Випуск 44. С. 317–330.
62. Чернописька В. З. Технології дистанційного навчання у закладах вищої освіти : аксіологічно-правові засади. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». 2019. Випуск 21. С. 112–121.
63. Цюцюра М. І. Інформаційні технології оцінювання знань студентів при дистанційному навчанні на основі хмарних технологій. Управління розвитком складних систем. 2019. Випуск 38. С. 111–116.
64. Штихно Л. В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. Молодий вчений. 2016. № 66 (33). С. 489–493.
65. Ярмач В. Створення дистанційних курсів учителем як засіб підвищення його рівня знань та професійної компетентності. Математика в рідній школі. 2019. № 1/2. С. 55–58.
66. Ярошенко Т. О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти: сучасні тенденції. Інженерні та освітні технології. 2019. № 4. С. 8–21.
67. Яценко Г. Ю. Комунікативний аспект в системі дистанційного навчання. URL: http://www.rusnauka.com/SND/Pedagogica/1_jacenko.doc.htm
68. Busuu – обзор он-лайн-сервиса для изучения 12 языков [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://langformula.ru/busuu>. – Дата доступа: 08.01.2015. 12. Classroom – интерактивный сервис Google для учителей и учащихся [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pcweek.ru/its/article/detail.php?ID=163279>.
69. Duffy, J.P. (1997) College online: how to take college courses without leaving home. New York: John Wiley & Sons, Inc. Moodle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://moodle.org/>.
70. Ryan, M. (1997) 'Education casts wide net'. TechWeb News, October